

**КОРОТКИЙ НАРИС
ПОСТАННЯ І РОЗВИТКУ
"УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"**

UKRAINIAN VOICE
**A SHORT
HISTORICAL SURVEY**

BOARD OF DIRECTORS
Trident Press
Ukrainian Voice 2009

Sonja Bezyk – *President*
Fred Russin – *Vice-President*
William Scherbatiuk – *Treasurer*
Fred Mykytyshyn – *Secretary*

Directors:

Maria Bosak
Wolodymyr Senchuk

Controllers:

Ray Dary
Peter Marusschak
Michael Negrich (*deceased*)

Support Ukrainian Voice
with your 100th Anniversary
Gift-"Darunok"

Send donations to:
UKRAINIAN VOICE
842 MAIN STR.
WINNIPEG, MANITOBA R2W 3N8
PH.: (204) 589-5871

**КОРОТКИЙ НАРИС
ПОСТАННЯ І РОЗВИТКУ
"УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"**

■ Щоб краще зрозуміти історію постання та розвитку Союзу Українців Самостійників та його Складових Організацій (Союзу Українок Канади—СУК, Союзу Української Молоді Канади—СУМК та Союзу Українських Народних Домів—СУНД), треба мати хоч короткий огляд життя канадських українців від початків їх іміграції до Канади аж до заснування-створення цих організацій.

Цей початковий період їхнього поселення в цій країні показує обставини серед яких українці в Канаді тоді жили та які були їх зацікавлення організаційними, громадськими, церковно-релігійними та культурно-освітніми справами.

Думку заснувати національний (або як тоді говорили народний часопис було піднесено й обговорено на учительській конвенції у Вінніпезі 1907 року. Учасниками тієї конвенції були: Тарас Ферлей, Петро Войценко, Василь Кудрик, Ярослав Арсенич, Аполінарій Новак, Ф. Т. Гаврилюк, В. Саранчук, В. А. Чумер, Ярослав Колтек, Онуфрій Гикавий, М. Драбинястий, І. Стефаник, Іван Коцан, В. Романюк, Орест Жеребко, В. Деделюк, В. Грушовий, П. Огризло, М. Остапович, Я. Головацький, П. Чайковський, П. Гегейчук, Т. Петришин, В. Смук, Я. Кунінський, О. Климків, В. Когут, О. Литвин, Дмитро Вовк, П. Семотюк, В. Шолдра, В. Маєвський, Г. Пляцко, Баран, Махній, Гумінілович і Дмитро Якимішак.

На третій Конвенції учителів в 1909 р. засновано "Українську Видавничу Спілку" (на уділах) яка почала 16 березня 1910 р. видавати часопис "*Український Голос*". Перша дирекція тієї Спілки складалась з таких осіб: Т. Д. Ферлей—голова, В. Кудрик—секретар, В. Чумер—касір, В. Карпець, А. Жилич, Г. Сліпченко й Я. В. Арсенич—члени. Першим редактором "*Українського Голосу*" став Василь Кудрик—учитель, пізніше священик УГПЦК та редактор її органу "*Вісника*" (1924).

"*Український Голос*" появився в ті часи, коли рівень національної свідомости серед нашої спільноти в Канаді стояв дуже низько, і назви "українець", "українка", "український" вживалось дуже рідко.

"*Український Голос*" не був першим часописом в Канаді видаваним українською мовою, бо ще в 1903 році почав виходити в Вінніпезі україномовний часопис "*Канадійський Фармер*", але його лише редагували українці, а почав видавати себто фінансувати це видання англієць, посол ліберальної партії, щоб приєднувати українців до цієї партії. Другим з черги україномовним часописом був "*Канадійський Ранок*" (пізніше перейменований на "*Ранок*"), що почав виходити в 1905 р., щоб вербувати українців до Пресвітеріянської Церкви. Були ще інші україномовні часописи в роках 1904-1910, як "*Слово*" (1901), "*Червоний Прапор*" (1907), "*Робочий Народ*" (1908-1909) та "*Православіє*", але вони проіснували дуже короткий час та не залишили майже ніякого сліду по собі.

Історія "Українського Голосу", як першого національного або як тоді називали народного часопису, це широке полютно, на яким змальована історія українців у Канаді, їх перші кроки на полі організаційним, релігійним, культурно-освітнім, економічним, політичним та інших.

Недавно, в 1981 році, українці Канади відзначили 100-річчя свого поселення в цій країні, їхали (від 1891 р.) українці до Канади найбільше з Галичини і Буковини, щоб "за морем" знайти кращу долю не так для себе, як для своїх дітей і внуків.

Треба прочитати монументальний твір українського канадського письменника Іллі Киріяка "Сини землі", щоб побачити дійсний образ того, що наші перші поселенці-піонери привезли зі собою і що вони застали приїхавши до Канади.

Перш усього, український емігрант, як приїхав без жодного проводу, так і тут не застав ані проводу, ані не дістав ніякої поради ні від кого. Покинута на власні сили і засоби, відтятий від усього, що було йому рідне, без знання мови, без освіти, він був приневолений самсамісінський класти основи для свого духового і матеріального життя серед дикої пустині, і багатьом здавалося, що той український емігрант пропаде безслідно в Канаді. Проте сталось цілком інакше. Наші поселенці не тільки не пропали, але за одне сторіччя свого побуту в цій країні, вони піднеслись на вищий рівень як національно, так і матеріально, так що сьогодні нам заздрають не тільки інші співгромадяни, але нас подивляють наші земляки в Україні, яка щойно визволилась з ворожих кайдан.

Першу духову і культурну потребу, що її відчували наші поселенці в Канаді, була потреба своєї релігійної опіки, своєї Церкви. Але ніхто не міг чи не спішився задовольнити цю потребу. При кінці 1890-их років прибули кілька греко-католицьких священників з Галичини, але це було зовсім мало, щоб дати духовну опіку нашим поселенцям. Тому між українцями почали свою так звану "місійну" працю російські "батюшки" та різні протестантські проповідники, бельгійські, французькі та навіть польські римо-католицькі ксьондзи, що тільки вносили заколот в українське життя.

І саме в той час вище згадана Видавнича Спілка почала видавати "Український Голос". Уже сама назва український тоді мала велике значення, бо до того часу мало хто вживав назви українць-українка, а були русини, галичани, буковинці й інші подібні назви. Важним було і те, що "Український Голос" був незалежним часописом від чужих впливів, бо інші україномовні часописи в той час були залежні або від політичних партій або різних Церков і сект.

Вже в першому числі свого видання "УГ" зайняв виразно українське національне становище в справі багатьох проблем української

спільноти в Канаді. В першому числі появились дві статті про Шевченка, а в наступному 2-му числі появилася стаття про виступ голови Видавничої Спілки Т. Д. Ферлея на його доповідь *"Про потребу всеукраїнської організації в Канаді"*. Це свідчить про те, що люди, що створили *"Український Голос"* і сам часопис ще в 1910 році проповідували те, що сталось аж через 30 років пізніше в 1940 р.—створення Комітету Українців Канади (тепер Конгрес Українців Канади).

В дальших числах 1910 і наступних років *"Український Голос"* друкував заклики до пожертв на Рідну Школу в Галичині, дописи про заснування молодечого товариства *"Запорозька Січ"* у Вінніпезі, про *"Протестаційне віче з приводу вбивства Адама Коцка"*, допис про Віче коло церкви в Вінніпезі в якому взяли участь 3,000 людей, на якому рішено домагатись від митрополита А. Шептицького жонатих священників і українського єпископа. *"УГ"* поміщував на своїх сторінках заклики про пожертви на Бурсу ім. А. Коцка та інші цілі.

З появою *"Українського Голосу"* наша спільнота почала освідомлюватись і перероджуватись. Почали будувати Народні доми, Читальні *"Просвіти"*, школи, Інститути, де йшла освідомлююча праця наших імігрантів.

Почата українізація наших поселенців *"Українським Голосом"* мала добрі успіхи, бо за короткий час стало відомо, що в Канаді є українці. І хоч в 1911 р. постав католицький часопис *"Канадійський русин"*, мабуть для того, щоб спинити *"українізацію"*, яку проводив *"Український Голос"*, національна свідомість наших поселенців пішла так уперед, що під тиском цієї свідомости за кілька років *"Канадійський русин"* мусів змінити свою назву на *"Канадійського українця"*.

Коли в 1914 році вибухла перша світова війна, і проти українців, як колишніх громадян Австрійської держави, почалась урядова нагінка та переслідування, *"Український Голос"* став у їх обороні та гідно стояв на своєму становищі.

Як у 1915 р. виникла справа ліквідації в Манітобі двомовних (англійсько-українських) шкіл *"УГ"* став в обороні таких шкіл і вів кампанію на своїх сторінках, щоб українці йшли одним фронтом, щоб зберегти двомовну систему в державних школах у Манітобі.

На канадському політичному відтинку *"УГ"* повністю підтримував у провінційних виборах у Манітобі кандидатуру на посла Т. Д. Ферлея, який став першим послом українцем у Манітобській легіслатурі. Часопис завжди підтримував відповідних українських кандидатів під час провінційних і муніципальних виборів у Канаді.

Коли 8 березня 1916 р. було скасовано двомовні школи в Манітобі *"УГ"* багато допоміг у zorganizованні Бурси, а пізніше Інституту ім. Петра Могилы в Саскатуні. Таку саму допомогу дав часопис у створенні Інституту ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні, який

пізніше перейменовано на Інститут Святого Івана. Ці Інститути були твердинями національного виховання, з яких вийшли сотні українських канадійських інтелігентів, що пізніше стали провідниками українців Канади.

Коли в Україні вибухла національна революція 1917 р. і почала творитися самостійна держава "УГ", як тільки міг, об'єктивно інформував своїх читачів і чужинців про ті події та про те, як ворожі московсько-більшевицькі сили задушують новопосталу Українську Державу. Так само об'єктивно інформував про агресію інших наших сусідів—Польщі і Румунії—на західні українські землі.

Наприкінці 1918 р. за підтримкою "УГ" українці zorganizували першу надбудову тодішніх організацій під назвою "Українсько-канадійський Горожанський Комітет" з осідком у Вінніпезі, який мав повну піддержку ширшого громадянства. Цей комітет створив "Український Червоний Хрест" (який діяв 10 років) для допомоги жертвам війни в Європі; виготовив ряд меморандумів у справі України, вислав делегацію в особах Івана Петрушевича й Осипа Мегаса на Світову конференцію до Парижа.

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" ТА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

■ Мабуть в теперішній час не всім відомо, що коли почав виходити часопис "Український Голос" церковно-релігійне життя серед українських поселенців у Канаді було в невеселому стані. Греко-католики, які становили більшість наших поселенців, мали дуже мало своїх священиків, бо Рим, на домагання римо-католицької ієрархії, не дозволяв на приїзд одружених греко-католицьких священиків до Канади. Тому наших поселенців греко-католиків обслуговували французькі і польські ксьондзи та бельгійські місіонери, які старалися латиншити український обряд, що викликало негативну реакцію серед поселенців.

У подібному стані були наші православні українці з Буковини, які також не мали своїх священиків і мусіли приймати духовну обслугу від місіонерів Російської Місії. Не бракувало також різних протестантських місіонерів, які також ніби "для добра Канади" намагалися якнайскорше засиміювати наших поселенців.

Всі ці, чужі для українців, місіонери, не тільки ширили ворожнечу на церковно-релігійному полі, але вони також гальмували національно-культурний розвиток українців у Канаді.

Проти цієї скрайньо шкідливої, роботи чужих місіонерів "Український Голос" виступив всією силою: Самостійний народ мусить мати свою самостійну Церкву, незалежну від чужих впливів і контролі.

Отже, коли комусь належиться признання за підготовлення ґрунту для створення (чи відродження) Української Греко-Православної Церкви в Канаді, то це в першу чергу "*Українському Голосові*" та тим небагатьом свідомим українцям, що гуртувалися довкола нього.

Ось як писав про це один з провідних діячів цієї Церкви бл. п. архипресвітер д-р Семен В. Савчук; "Від заіснування Української Греко-Православної Церкви в 1918 році, аж до 1924 р., "*Український Голос*" був неначе її офіційним органом. Він висвітлював її правне становище, обороняв перед нападами з боку різних противників, давав місце на її урядові звіти, повідомлення та оголошення. Це була для Церкви велика поміч, без якої вона, не маючи свого власного друкованого слова чи органу, не могла б була так успішно розвиватися, а може і встояти.

З початком 1924 р. провід Української Греко-Православної Церкви рішив видавати власний орган, присвячений виключно церковним справам. Але тоді Церква ще не мала на це потрібних фондів, отже Видавництво "*Українського Голосу*" погодилося видавати для неї орган своїм коштом з тим, що Консисторія назначувала редактора..., а кошти видавання покривав "*Український Голос*"...

"*Український Голос*" видавав "*Вісника*" своїм коштом аж до 1954 року, тобто повних 30 років. Це була неабияка пожертва для Церкви, бо через перших 25 років "*УГ*" мусів до видання "*Вісника*" докладати з своїх скупих доходів..., він робив це з національного обов'язку, вважаючи церковну справу важливою частиною загальної української справи..." ("*УГ*" ч.30-32, 1970 р.).

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" І СОЮЗ УКРАЇНЦІВ САМОСТІЙНИКІВ (СУС)

■ Як уже було згадано "*Український Голос*" уже з самих початків свого існування ставив вимогу, щоб у вихованні українців у Канаді був застосований натиск на національне і громадське виховання. Організувалися різні самоосвітні, театральні та співучі (хорові) гуртки. Українське жіноцтво почало також організуватись у Жіночі Товариства. А коли ходить про створення наших найстарших українських крайових організацій в Канаді—Союзу Українок Канади (СУК), Союзу Українців Самостійників (СУС) і Союзу Української Молоді Канади (СУМК), то "*Український Голос*" був тим чинником, що не тільки допоміг їм зорганізуватись, але редактори "*УГ*" Мирослав Стечишин і Іван Сирник були ідеологами і провідниками СУС, і віддавали цілі сторінки цим організаціям, де писалось про їх діяльність і розвиток та заохочувалось до дальшої праці.

За підтримкою "*Українського Голосу*" при кінці 1926 року, тодішні

Жіночі Товариства об'єдналися і створили нову організацію—Союз Українок Канади, в якій провідну роль відіграла довголітня співробітниця "УГ" пані Савеля Стечишин. Рік пізніше, при кінці місяця грудня 1927 р. було створено Союз Українців Самостійників, організацію, яка об'єднувала тодішні Інститути, Народні Доми, Союз Українок Канади а пізніше і молодечу організацію—Союз Української Молоді Канади (СУМК). Творцем та ідеологом СУС був тодішній редактор "Українського Голосу" Мирослав Стечишин. Тому "УГ" і СУС тісно пов'язали свою діяльність і "Український Голос" став органом і носієм ідеалів самостійницьких організацій та пропагатором їх серед широких мас українських поселенців у Канаді.

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" І УКРАЇНЦІ В УКРАЇНІ І В СВІТІ

■ "Український Голос" займав становище теж у справах політичного і правового положення українського народу в Україні та в інших країнах, де українці проживали. Особливо "УГ" гостро критикував та осуджував політику окупантів українських земель—Польщу, Румунію та большевицьку Москву за їх терор проти українського народу. Скільки то разів із сторінок "Українського Голосу" лунав голос протесту проти голодомору в Україні в 1932-33 роках, проти нищення української провідної верстви та національного відродження, коли судили 45 українських культурних та політичних діячів на процесі Спілки Визволення України в 1930-их роках на чолі з академіком Сергієм Єфремовим. Протестував "УГ" також проти вбивства Головного Отамана Симона Петлюри в Парижі в 1926 р. та підступного вбивства полковника Євгена Коновальця в Роттердамі в 1938 р. Користуючись свободою слова в Канаді, "Український Голос" завжди відкрито виявляв волю українського народу в Україні. Особливо він гостро осуджував окупантів України» Скільки то разів із сторінок часопису лунав голос протесту проти всіх гнобителів українського народу та його Батьківщини.

Перед Другою світовою війною "Український Голос" був тим пресовим органом, що багато причинився до об'єднання українських сил в Комітеті Українців Канади (тепер Конгрес Українців Канади), а його редактор Мирослав Стечишин увійшов був у склад першої Президії КУК, також його наступник, редактор Іван Сирник, був заступником президента КУК довгі роки та багато причинився до створення ширшого світового об'єднання українців—Світового Конгресу Вільних Українців (ОКВУ—тепер ОКУ), а його "Кредо" виголошене на першому Конгресі СКВУ, стало дороговказом для багатьох молодих українців народжених у країнах західнього світу.

Під час Другої світової війни, коли наш найбільший ворог Советський Союз став союзником західніх альянтів в тому числі і Канади

"Український Голос" гідно ставав в обороні українського народу та виступав як проти советського так і проти німецького терору на українських землях, хоч декому з "власць імущих" не дуже подобалось те, що "УГ" критикує советів, мовляв, СРСР є нашим союзником, бо воює разом з нами проти спільного ворога—німецького фашизму.

Після закінчення Другої світової війни, коли майже цілий світ захоплювався своїм "союзником" Советським Союзом і не дуже любили, як хтось писав правду про того "союзника" "Український Голос" не вагався в тому, а друкував спогади і статті колишніх в'язнів советської тюрми народів—І. Шкварка, Івана Багряного, Миколи Приходька, Семена Підгайного, Олени Звичайної, Дмитра Солов'я, Івана Піддубного, полк. Володимира Кедровського, проф. Дмитра Дорошенка та інших, що змальовували ті страхиття, що пережив український та інші поневолені народи в тому "союзі", що зветься СРСР і якого вільний світ уважав своїм союзником.

Як уже було згадано, "Український Голос" у повоєнні роки активно підтримував об'єднуючі змагання українців, як на терені Комітету Українців Канади, також на форумі Пан-Американської Української Конференції, а також намагання Української Національної Ради на еміграції в Європі, довести до об'єднання всіх українських політичних партій, які опинилися в західньому світі.

В повоєнному періоді "Український Голос" поніс великі втрати. В липні 1947 року помер перший голова Видавничої Спілки Т. Д. Ферлей а в місяці листопаді того року помер довголітній редактор і ідеолог Союзу Українців Самостійників Мирослав Стечишин. В 1955 році помер редактор чотири томного видання "Кобзаря" Т. Шевченка проф. Леонід Білецький; в 1956 р. помер довголітній управитель "УГ" Петро Войценко, в пізніших роках померло багато співробітників, співредакторів, та відданих працівників часопису, а в 1972 р. упокоївся останній з трьох довголітніх редакторів Іван Сирник. Але Видавництво якось пережило ті великі втрати і продовжувало далі існувати» В 1972 р. прийшов новий управитель о. Іван Ткачук-Тачер, який весною 1973 р. докупив будинок аптеки, яка сусідувала з друкарнею "УГ", а восени того ж року Видавництво "Українського Голосу" купило газету "Канадійський Фармер" і його американське видання "Вільний Світ", які виходили самостійно до 1981 р., а прикінці того року були з'єднані (злучені) з "Українським Голосом" і від тоді становлять одну газету—найстарший український часопис в Канаді "Український Голос".

РЕДАКТОРИ, СПІВРЕДАКТОРИ ТА КОРЕСПОНДЕНТИ

■ Світогляд та змістову якість кожного часопису формують його редактори, а допомагають співредактори та кореспонденти-дописувачі.

"Український Голос" був у тому щасливому положенні, що впродовж перших 62 років свого існування мав трьох редакторів, які або були співтворцями його, як В. Кудрик, були ідеологами середовища, якого він був органом, як Мирослав Стечишин, або виростили з ним, як Іван Сирник. Основу світогляду "Українського Голосу" поклав його перший редактор В. Кудрик (пізніше священик УГПЦ та редактор "Вісника"). Пізніші редактори до того світогляду дещо додавали, доповнювали, бо назрівали нові події і проблеми, до яких треба було кожночасно зайняти становище. Обличчя "Українського Голосу" відзеркалювали його редакційні статті.

Після смерті редактора Івана Сирника в 1972 р., наступні редактори (крім Михайла Гикавого й Івана Паламарчука) менше були зв'язані з середовищем СУС, якого "УГ" був органом. Але кожний з них, як проф. Юрій Мулик-Луцик, д-р Богдан Мартинович, Микола Гнатів, Роман Король, Анатоль Курдидик, Олександр Роїк, Петро Данилюк, Юрій Мокрій, Людмила Павенська, а особливо Микола Гринь, намагалися зрозуміти завдання часопису "Український Голос" щодо організації СУС і обов'язки його щодо своїх читачів. Те саме робить і теперішня редакторка пані Марія Босак.

Не можна на цьому місці не згадати і співредакторів "УГ", хоч може не всіх, але хоч тих, що найдовше та найбільше вклали своєї праці для того, щоб обличчя цього часопису виглядало якнайкраще, а ними були; пані Савеля Стечишин, довголітня редакторка "Сторінки Союзу Українок Канади" і "Довкола дому", пані Наталя Когуська, також редакторка "Сторінки Союзу Українок Канади" та "Відділу для Молоді", пані Ольга Войценко, редакторка "Літопису українського життя в Канаді", який впродовж 25 років друкувався на сторінках "УГ", а пізніше вийшов окремими книжками (8 томів); Орест Жеребко, Аполінарій Новак, Онуфрій Івах, який редагував "З царини знання й науки"; Данило Лобай, Олекса Гай-Головко, д-р Петро Тенянюк, який допомагав проф. Леонідові Білецькому редагувати останній том "Кобзаря", Степан Волинець, який започаткував окрему "Літературну сторінку" в 1957 р. і редагував її до кінця свого життя в 1969 р., а пізніше продовжував її редагувати Іван Боднарчук та Микола Гнатів, ще були співредакторами Олександр Роїк, д-р Роман Романович, Петро Данилюк і Людмила Павенська.

Треба ще згадати, хоч тих, що знаємо, кореспондентів та довголітніх дописувачів "УГ" (більшість з них уже покійні), а це; Теодор Гуменюк, Д. Янда, сотник Богдан Панчук, д-р Левко Фарина, проф. Василь Іванис, Марія Адамовська, Д. Гунькевич, Іван Данильчук, С. Дорощук, П. Зварич, В. Казанівський, Ілля Кириак, С. Ковбель, М. і П. Крип'яковичі, М. Кумка, В. Д. Лисенко-Тулєнітрів, М. Лучкович, д-р М. І. Мандрика, М. Петрівський, В. Т. Скленович, д-р Ізидор Глінка,

д-р Петро А. Кондра, Іван Лобода, Василь Буряник, п-ні Е. Волинець, Теодора Гаврисишин, Іван Гуменюк, Ольга Завісляк, Андрій Мельничук, Андрій Павлик, Максим Пасічняк, Корнило Продан, Василь Сарчук, Андрій Соколов, суддя Іван Соломон, суддя Михайло Стечишин, Юліян Стечишин, Кость Теличко, Теофіль Тесарський, Анна Фігус-Ралько, д-р Роман Рахманний-Олійник, Яворський Павло, Василь Чумер, д-р М. І. Кіндрачук, д-р Яр Славутич, Степан Яворський, Микола Світуха та багато наших православних священиків, між ними такі відомі церковні діячі як архипресвітер д-р Семен В. Савчук, архипресв. д-р В. Слюзар, протопресв. д-р П. Самець, прот. Іван Майба, прот. Ол. Хом'як, протопресв. Тимофій Міненко, протопресв. д-р Степан Ярмусь, о. Яр. Пук та багато інших.

З тих, що найдовше тримали зв'язок з редакцією "Українського Голосу" і хоч не так часто, як колись, але ще дописували до нього, це наші заслужені співробітниці пані Савеля Стечишин і пані Наталя Когуська, "патріярх" Сусівського руху Павло Яворський, д-р П. Кондра, д-р М. Кіндрачук, пані Галина Михальчук, пані Л. Онуфрійчук, пані Оксана Крип'якевич-Крипс, пані Олена Гринь, д-р В. Сірський, д-р М. Мельник, Ст. Женецький, д-р В. Ніньовський, д-р В. Жила, Ст. Новицький, д-р Михайло Іванчук, Микола Світуха, Яр. Стех, Д. Яремчук та інші.

УПРАВИТЕЛІ ТА ПРАЦІВНИКИ ВИДАВНИЦТВА "УГ"

■ Згадуючи про редакторів часопису, які давали змістовну якість його, не можемо не згадати й управителів Видавництва, які часом в дуже тяжких фінансових умовах, дбали про те, щоб було за що купити папір та заплатити хоч мінімальну платню працівникам редакції та друкарні. Тими, що тягнули цей тягар були: Т. Д. Ферлей, перший управитель, Петро Войценко, який був управителем 43 роки і то в найтяжчі роки економічної кризи в Канаді, Іван Сирник, який був одночасно редактором і управителем, панна Теодора Гаврисишин, о. Іван Ткачук-Тачер, який розбудував Видавництво купивши сусідній будинок, та часописи "Канадійський Фармер" і "Вільний Світ", Іван Паламарчук, Андрій Павлик, який прийшов у критичний момент, коли треба було сплачувати довги за вище згадане купно "Канадійського Фармера" та будинку і який започаткував перехід видавництва на комп'ютерну систему і перевів збірку грошей на цю ціль, яка дала понад 400,000 доларів. Можна сміло сказати, що Андрій Павлик урятував Видавництво "УГ" в 1980-их роках від упадку. Після смерті А. Павлика деякий час управителем Видавництва був Теофіль Тесарський, після нього Микола Гринь, який був одночасно управителем і редактором, пізніше був Юрій Джуравець, а

після нього пані Анастасія Коронас.

На кінець годилося б згадати і працівників адміністрації та друкарні "УГ", але за цей час (100 років) їх було так багато, що всіх не можливо згадати (бо деякі з них працювали лише короткий час), але постараємось згадати тих, що відійшли у Вічність і тих, що найдовше працювали, в адміністрації: пані Ольга Войценко, Анна Фігуралько, Теодора Гаврисичин, Ольга Завісляк, Соня Пелех і інші. В друкарні працювали: В. Батицький, Г. Блок, Г. Угринюк, М. Завісляк, Павло Голінка, Любомир Салаяк, Дмитро Гарап'як, Мирослав Стельмашук, які вже відійшли в Вічність, а з тих, що там довго працювали в друкарні, і ще живуть Володимир Басараб, Петро Данилюк та ще може декількох.

ГОЛОВИ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ, ЩО ВИДАВАЛА І ВИДАЄ "УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

■ Як згадано на початку цього нарису, видавцем "Українського Голосу" була з самого початку його появи "Українська Видавнича Спілка" (яка пізніше змінила назву на "Видавнича Спілка "Тризуб"") якої першим головою Дирекції був Тарас Д. Ферлей, після нього головою Дирекції був адв. Ярослав В. Арсенич аж до призначення його суддею в 1947 р. Пізніше головами Дирекції були адв. Іван Р. Соломон, д-р Павло Закус, архипресвітер д-р Семен В. Савчук, Андрій Павлик, митр. прот. Тимофій Міненко, д-р Ігор Майба, пані Анна Фігуралько, протопресвітер д-р Степан Ярмусь, Фред Микитишин, а тепер головою Дирекції Видавничої Спілки "Тризуб" пані Соня Бейзик.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ "УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

■ Видавництво "Українського Голосу" за 100 років свого існування, крім видавання газети, книжкових календарів-альманахів (від 1915 до 1980—65 книжок), видано сотні книжок та брошур, або перевидано твори письменників, яких читачі бажали мати, а їх не було на книжковому ринку.

Немає місця в цьому нарисі, щоб згадати все те, що видало Видавництво "Українського Голосу" своїм коштом на протязі 100 років свого існування, але згадаємо найважливіше, а саме твори науково-історичного та політичного значення, а також деякі твори з українсько-канадського життя. Починаючи від 1921 р. Видавництво "Українського Голосу" видало такі твори; М. Костомаров "Кудеяр"—історична хроніка, Іван Шкварко "Проклинаю"—з щоденника українського політв'язня, Дмитро Дорошенко "Мої спомини про давнє минуле 1901-1914", Микола Приходько "На роздоріжжях смерти", Олена Звичай-

на "Селянська санаторія" і "Миргородський ярмарок" (про голод в Україні в 1932-33 рр.), Данило Лобай "Непереможна Україна" та "За вяснення положення на Радянській Україні", В. Січинський "Український тризуб і прапор", Дмитро Соловей "Голгота України" і "Розгром Полтави", М. Старицький "Кармелюк"—історичний роман, Степан Волинець "Передвісники і творці Листопадового Зриву", полк. Володимир Кедровський "1917 рік"—спогади, Іван Піддубний "Слідами життя"—спогади, Ольга Войценко "Інший світ – інші дні"—3 подорожнього нотатника, Людмила Івченко "Наша не своя земля"—трилогія, Роман Рахманний "На 50-ій паралелі"—статті і коментарі: 1959-1969, "На порозі другого півстоліття", (доповіді на Всеканадському з'їзді СУС, Торонто, 16 липня 1967 і на Спільній сесії Манітобського відділу СУС і Колегії Св. Андрія, Вінніпег, 10 листопада 1968 р.), "Не словом єдиним"—діалог, Михайло Петрівський "Магічне місто"—новеля з життя українських переселенців в Америці, Дмитро Тягнигоре "Розбійник Іван Пушкар і інші оповідання", "Королева розбійників", "Козацьке серце", Онуфрій Івах "Голос землі", Василь Т. Склепович "Гори говорять"—пам'ятник українським піонерам, Михайло Іванчук "Історія українського поселення в околиці Гімлі (в Манітобі)", Петро Зварич "Спомини—1877-1904", Олекса Гай-Головка "Смертельною дорогою" (два томи) й "Ім дзвони не дзвонили"—про голод в Україні 1932-33 рр., М. Струтинська "Далеке зблизка", Ольга Войценко "Літопис українського життя в Канаді" (всього вийшло 8 томів цього "Літопису"—це є "індекс" та короткий зміст статей, що друкувались в "Українському Голосі" до 1979 року доведений!). Але найбільшим і найважливішим виданням Видавництва був "Кобзар" Тараса Шевченка. 4 томи під редакцією відомого шевченкознавця проф. Леоніда Білецького, який появився на початку 50-их років—1952-1955.

Це, що згадано вище є лише маленькою частиною видавничої діяльності "Українського Голосу", бо крім цього Видавництво видало десятки брошур, особливо про працю української громади в Канаді та поширення правди про українців і Україну.

Як подано вище, за 100 років існування "Українського Голосу" на його сторінках друкувались сотні (а може і тисячі) творів українських письменників, науковців, мистців, духовників, а також спогади та дописи багатьох наших читачів, особливо наших піонерів, які також внесли великий вклад як у історію українців Канади так і в історію українського народу.

Коли цю каменярьську працю розпочали 100 років тому люди, які вели її з тією впертістю і самовідреченою енергією, яка характеризувала їх від самого початку, то це не було і не є завданням лише "видавати газету"—зредагувати одно менш-більш цікаве число, яке ві-

зьме у руки читач і прочитас його або лише глипне на нього і кине на бік, як уже застаріле своїми інформаційними новинками. Видання *"Українського Голосу"*—це була і надалі повинна бути місія розрахована на далеку мету, яка довела до освідомлення нашої спільноти та до виконання тих завдань, які були пізніше виконані, а це: створення українських Інститутів, відродження своєї національної незалежної Української Греко-Православної Церкви, створення українських національних організацій—Союзу Українок Канади, Союзу Українців Самостійників, Союзу Української Молоді Канади та Союзу Українських Народних Домів, які пізніше багато причинилися до створення Комітету (тепер Конгресу) Українців Канади, а після того і до створення Світового Конгресу Вільних Українців (тепер СКУ).

Багато змінилось від часу заснування *"Українського Голосу"*. Змінилися люди, змінився дух часу. На такому відтинку як наприклад, жертвенність нашої українсько-канадської громади стало навіть гірше, як було 50-60 років тому. Але поруч з цим, рівень культури українсько-канадської громади, її організаційний стан та засяг її впливів у загально канадському житті—не до впізнання тепер інші, поважніші й авторитетніші.

З відродженням вільної Української Держави відкриваються нові можливості для *"Українського Голосу"*, як найстаршого українського часопису-тижневика в Канаді та найдостовірнішого джерела про українців у цій країні.

Яке завдання *"Українського Голосу"* на майбутнє? Завдання повинно бути незмінним—іти тим самим шляхом, який накреслили його основники, ті перші наші провідники на початку цього століття, щоб пропагувати в народі нашу культуру, нашу українську мову, віру, традиції і все те, що створив невмирущий творчий український дух на протязі всієї нашої історії. Відстоювати свої позиції, плекати почуття гордості наших людей за свою українську національність та заохочувати допомагати своєму народові, особливо тепер в його тяжкій економічній кризі.

І знову день за днем іде *"Український Голос"* зі своїм народом тут у Канаді і там в Україні, переконуючи світ, що Україна набирає сили, що вона виживе.

"Український Голос" допомагав українцям у Канаді і діяспорі зберегти Україну в своїх серцях, жити вірою в її визволення, в її незборимість і нескоримість. Рідним українським словом він промовляв щотижня до своїх читачів і закликав їх до праці на благо свого народу, бо вірив, що прийде час, коли український народ стане незалежним і вільним,

"Український Голос" виконав своє завдання з гідністю національ-

ного і державницько-думаючого часопису. За це йому належить ся шана і поклін.

—Петро Данилюк

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА — REFERENCES

Д-р Михайло Боровик—*Століття Українського Поселення в Канаді (1891-1991)*

М. Г. Марунчак—*Історія преси, літератури, друку піонерської доби.*

Яр Славутич—*Українська література, в Канаді.* Славута, Едмонтон 1992.

Життєвий досвід українців у Канаді: Рефлексії (УВАН) 1994.

Пропам'ятна книга Українського Народного Дому в Вінніпегу, 1949.

Ювілейна книга Українського Інституту ім. П. Могили в Саскатуні (1916-1941).

Двадцятьп'ять-літній Ювілей Українського Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні. 1943 р.

Історія "Українського Голосу" в біографіях його основоположників і будівничих. Накладом Фундації І. і Т. Гуменюків, 1995.

Ювілейний Альманах "Українського Голосу" 1910-1960. Вінніпег 1960.

Ольга Войценко—*Літопис українського життя в Канаді—8 томів, які охоплюють від піонерської доби до кінця 1979 року.*

Річники "Українського Голосу" від 1911 до 1998 років.

Календарі-Альманахи "Українського Голосу" від 1915 до 1980 років.

UKRAINIAN VOICE
A SHORT
HISTORICAL SURVEY

■ In order to understand the emergence and development of the longest running Ukrainian newspaper in Canada, it is necessary to familiarize oneself with the history of the Institutes and the National organizations, the Ukrainian Self-Reliance League and its component organizations: the Ukrainian Women's Association of Canada (CYK), Canadian Ukrainian Youth Association (CYMK) and the Union of Ukrainian Community Centres (CYND). It is also necessary to acquaint oneself with the life of Ukrainians in Canada from the beginnings of their immigration to the time when these organizations were established.

This understanding of the initial period of their settlement in this country will help us appreciate the conditions in which they lived and will tell us about their interests in organizational, social, religious/church, cultural/educational matters.

The concept to establish a national (peoples' as it was then called) newspaper, was raised and discussed at the Ukrainian Teachers' Association Convention in Winnipeg in 1907. The following people were participants at this convention: Taras Ferley, Petro Woycenko, Wasyl Kudryk, Jaroslaw W. Arsenych, Apolar Novak, F. T. Hawryliuk, V. Saranchuk, V. Saranchuk, V. A. Chumer, Yaroslaw Koltek, Onufrey Hykaway, M. M. Drabinyasty, T. Stefanyk, Ivan Kotsan, V. Romaniuk, Orest Zerebko, V. Dede-liuk, V. Hrushovy, P. Ogryzlo, M. Ostapovych, Y. (J) Holowack (Holowatsky), P. Chaikovsky, P. Gigeychuk, T. Petryshyn, W. Smuk (W. Smook), J. Kuninsky, O. Klymkiw, W. Kohut, S. Lytwyn, Dmytro Wowk, P. Semotiuik, V. Sholdra, P. Mayewsky, H. Placko (Platsko), W. Baran, H. Nachniy, M. Huminilovych and Dmytro Yakimishchak.

At the third Ukrainian Teachers' Annual Convention in 1909 the Ukrainian Publishing Company Ltd. was established (with share holders) and on March 16, 1910 it published the first issue of the *Ukrainian Voice*. The first Board of Directors consisted of the following: Taras D. Ferley, president; W. Kudryk, secretary; W. A. Chumer, treasurer; W. Karpetz, A. Zylych, H. Slipchenko and J. W. Arsenych, members. The first editor, W. Kudryk was a teacher who in 1921 became a Priest of the Ukrainian Orthodox Church of Canada, and in 1924 he became the editor of its organ *Vistnyk (the Herald)*.

The *Ukrainian Voice* appeared during the period when the national consciousness of the Ukrainian settlers in Canada was very low.

They rarely used "Ukrainian" to describe their nationality.

The *Ukrainian Voice* was the first newspaper in Canada devoted to the welfare of Ukrainian pioneers and to the preservation of their Ukrainian heritage. However, it was not the first newspaper in Canada to be published in Ukrainian. This distinction goes to the *Canadian Farmer* which began in Winnipeg in 1903. Although edited by Ukrainians it was financed and published by an Englishman, a Liberal member of Parliament whose

intent was to introduce Ukrainians to the Liberal Party. The second newspaper published in the Ukrainian language in Canada was *Kanadiysky Ranok* (Canadian Morning); it began in 1905 and later was renamed *Ranok*. Its main purpose was to convert Ukrainians to the Presbyterian Faith. Other Ukrainian language newspapers published during 1904-1910 were *Slovo* 1904 (Word), *Chervony Prapor* 1907 (Red Flag) *Robochy Narod* 1909 (Working People), and *Pravoslaviye* 1905-1907 (Orthodoxy). These lasted a short time and left no trace of historical consequence.

The history of the *Ukrainian Voice* as the first Ukrainian national newspaper is a huge canvas on which the very history of Ukrainians in Canada is depicted, starting with their first steps and continuing under its guidance in organizational, religious, cultural, educational, economic, political, etc, areas of endeavour. In 1991 the Ukrainians in Canada celebrated the 100th anniversary of their settlement in this country. Commencing in 1891, most of these first settlers came from the Ukrainian regions of Halychyna and Bukovyna, to find a better life not only for themselves but also especially for their children and grandchildren.

In order to see a clear picture of what these pioneers brought with them and what they found upon arrival in Canada it is necessary to read the monumental work about Ukrainian pioneer life. *Sons of the Soil*, by the Ukrainian Canadian writer, Illia Kiriak.

First of all, the Ukrainian immigrants arrived without any leadership; once on Canadian soil, they received no guidance nor advice from anyone. Finding themselves alone and cut off from everything familiar and dear, with little knowledge of language and without education, they were forced by these dire circumstances to lay the foundations for their spiritual and material life midst the wilderness surrounding them. This apparently hopeless reality convinced many people that the Ukrainian immigrants will disappear without trace in Canada. However, the exact opposite has happened. The immigrants not only did not vanish but during the hundred years of living in this country they grew spiritually as a distinct national ethnic group. They prospered materially to the extent that they are envied by their fellow Canadians, while our brothers in newly liberated Ukraine are amazed at our progress.

The first spiritual and cultural need felt by the settlers in Canada was the desire for spiritual guidance which could come only from their own national church. At that time there was no one who would, or could fulfill this very special need. Towards the end of 1890's several Greek Catholic priests arrived in Canada from Halychyna, but there were too few of them to minister to the large Ukrainian population. Taking advantage of this situation Russian priests (batiushky) began their "missionary" work among the Ukrainians. These were followed by various protestant proselytizers as well as Belgian, French and even Polish Roman Catholic priests who only

brought confusion into the Ukrainian community.

Exactly at this critical time the Ukrainian Publishing Company began to publish the *Ukrainian Voice*. The fact that the previously seldom used name "Ukrainian" denoting a specific nationality was in the newspaper's title was of great importance because this term unified the Rusyny, the Halychany, the Bukovyntsi and others who came from western Ukrainian lands which were then ruled by the Austro-Hungarian Empire. Also, of great importance was the fact that the *Ukrainian Voice* was independent from foreign influences, unlike other contemporary Ukrainian language newspapers which were dependent on political parties or had non-Ukrainian religious affiliations.

The first issue of "*The Ukrainian Voice*" appeared March 14, 1910 under the press of J. N. Krett with headquarters at 292 Selkirk Avenue. It was an 8-page paper, hand-set. The editor was Wasyl Kudryk and the directors were T. D. Ferley, W. Chumer, W. Kudryk, W. Karpetz, A. Zylych, H. Slipchenko and J. W. Arsenych—all bilingual teachers. The clarion call of the paper was: "*Education (enlightenment) for the Masses*" and in the initial editorial the statement:

"We emigrated in great numbers to a country beyond the sea where now other people (ethnic groups) are beginning to pay closer attention to us, albeit, in a condescending manner, nevertheless, each (group) would like to absorb us. Therefore, we should cherish our self-respect and not become slaves to others but show that we have national dignity, and deserve and are entitled to the same rights and privileges accorded to others. To enable us to defend ourselves we must know how this is done—which comes with education and more education. It would be an everlasting disgrace not to acquire enlightenment because only through knowledge we will develop our full potential. Only through knowledge can we attain a good life to which all nations are entitled. Ignorance is crippling, enslaving, dehumanizing... We believe we can rely upon our national strength for it is only through our own efforts and resourcefulness that we can improve our welfare—never through the generosity of others, nor through begging..."

In other words the *Ukrainian Voice* became a strong proponent of Self-Reliance ideology for the Ukrainian community in Canada.

In its very first issue the *Ukrainian Voice* clearly declared its national stance on numerous problems facing the Ukrainian community in Canada. This first issue also contained two articles about Ukraine's greatest poet and national prophet, Taras Shevchenko. In the second issue an article described a speech delivered by the president of the Ukrainian Publishing Company, Taras D. Ferley in which he voiced "the need for an all-Ukrainian organization in Canada". This statement attests to the fact that the people who established the *Ukrainian Voice* felt as early as 1910 the need

for, and advocated the creation of a body which would unite and speak for all Ukrainians in Canada on important matters. This was achieved 30 years later with the establishment of the Ukrainian Canadian Committee, now the Ukrainian Canadian Congress.

Succeeding issues published during the first few years reflect the newspaper's role as news bearer, interpreter of events and advisor in community affairs. The following list gives us an idea of what one found on its pages some 100 years ago; a news item reported the rise of an organization called Zaporizka Sich in Winnipeg; another spoke of a public gathering in Winnipeg to denounce the murder of the student, Adam Kotsko, in Lviv, Ukraine; and at a public gathering of 3000 people near a church in Winnipeg it was decided to demand from Metropolitan A. Sheptytsky that he appoint a bishop and allow married priests to come to Canada. Readers were encouraged to make donations for support of Ukrainian language schools in Halychyna, Ukraine; they were also encouraged to support the Adam Kotsko Bursa in Winnipeg as well as to support other causes.

The readers responded to the paper's persuasive influence. They became more nationally conscious, aware of their rich heritage and their responsibility toward it; they must preserve, support, defend and cherish it. Consequently, National Homes, reading associations, homes, schools and institutes were built. These institutions continued the work of national enlightenment and education which the *Ukrainian Voice* had begun. They also provided the immigrants with cultural activities and social life.

All this effort, initiated by the *Ukrainian Voice* bore fruitful results. In a short time it was evident that Ukrainians live in Canada.

Although a Catholic newspaper, *Kanadiyskyi Rusin* (Canadian Ruthenian) appeared in 1911, perhaps to halt the spread of Ukrainian nationalism propagated by the *Ukrainian Voice*, the national awareness of the Ukrainian immigrants was so advanced that within a few years *Kanadiys'kyi Rusin* bowed to reality and changed its title to *Canadian Ukrainian*.

The outbreak of the World War I brought hardship to Ukrainians in Canada. As former citizens of Western Ukraine then under Austro-Hungary, they were persecuted and detained as aliens. The *Ukrainian Voice* valiantly opposed this unjust Canadian action and defended its people with dignity. Nevertheless, the *Ukrainian Voice* supported Canada's participation in WWI for defense of freedom and democracy in European countries including Ukraine, and 10,000 Ukrainians served in Canadian armed forces.

Similarly, when the Liberal Government of Manitoba took steps to abolish the bilingual school system in 1915 the *Ukrainian Voice* opposed this action and waged a campaign urging Ukrainians to support and defend unanimously the bilingual system in Manitoba public schools.

The *Ukrainian Voice* assumed the dual role of speaking out in defense of the Ukrainian immigrants against unjust government practices and of

guiding them in matters relating to Canadian citizenship and political affairs. Encouraging suitable candidates to participate in Provincial and municipal elections, it fully supported the first Ukrainian MLA for Manitoba, Taras D. Ferley in his successful campaign for membership in the Legislative Assembly of Manitoba in 1915.

The bilingual schools in Manitoba were abolished on March 8, 1916. The Ukrainians responded to this loss by establishing bursas, student residences modeled after those in Ukraine, which enabled students to attend various institutions of higher learning, to also study the Ukrainian language and participate in many cultural activities provided at the bursas. The *Ukrainian Voice* helped in the organization of these bursas especially the Institute of Petro Mohyla in Saskatoon and the Mykhailo Hrushevsky Institute (later renamed St. John's Institute) in Edmonton. These student residences became centres of Ukrainian education where hundreds of Ukrainian Canadian students were trained and later assumed positions of leadership in the Ukrainian community and in Canada.

When the national revolution broke out in Ukraine and an independent Ukraine was being established the *Ukrainian Voice* followed these events as closely as possible and objectively informed both Ukrainian and non-Ukrainian readers about how the ruthless Moscovite-Bolshevik powers were smothering the young Ukrainian nation. Similarly, and just as objectively, it informed readers about the aggression of other neighbours, Poland and Romania, against western Ukrainian lands.

Towards the end of 1918 with the support of the *Ukrainian Voice* and the entire Ukrainian community, the Ukrainians organized the first umbrella organization uniting all existing organizations under the name of the Ukrainian Canadian Citizens Committee with headquarters in Winnipeg. This Committee established the Ukrainian Red Cross which served ten years in helping the victims of war in Europe. This Committee also prepared a series of memoranda about Ukraine and sent two delegates, Ivan Petrushevych and Osyp Megas to the Peace Conference in Paris 1919.

UKRAINIAN VOICE AND THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH

■ Perhaps it is not known to all today that when the *Ukrainian Voice* appeared the church and religious life of the Ukrainian community was in a sad state. The Greek Catholics (of Eastern Rite) which made up the majority of the immigrants had very few priests because Rome, under pressure from its Roman Catholic hierarchy, did not allow married clergy to come to Canada. For this reason the settlers were ministered to by French and Polish priests and Belgian missionaries whose attempts to Latinize the Eastern Rite offended the people. The Orthodox Ukrainians from Bukovyna were in a similar situation. They did not have their own priests and

had to accept spiritual ministry from missionaries of the Russian Mission. Besides, there was no lack of various protestant missionaries who, supposedly for the good of Canada, attempted to assimilate the settlers as soon as possible.

All these missionaries, foreign to Ukrainians, spread discord in the church and religious life. They also impeded the national and cultural development of Ukrainians in Canada. The *Ukrainian Voice* protested, against this destructive influence of foreign missionaries, with all its strength and conviction: an independent people must have their own independent church, free from foreign influence and control.

And so, if anyone deserves credit for preparing the groundwork for the creation (or the rebirth) of the Ukrainian Orthodox Church in Canada, it must firstly go to the *Ukrainian Voice* and to the few Ukrainian idealists gathered around it.

One of the foremost leaders of this Church issue, Archpresbyter Dr. Semen W. Sawchuk wrote: "From the establishment of the Ukrainian Orthodox Church in 1918 up to 1924 the *Ukrainian Voice* served as its official organ. It highlighted its rightful place, it defended it from attacks of various adversaries, it provided space to print its official minutes, news items and proclamations. This was a great help to the Church, without which, not having its own official organ, it could not have grown so quickly, or perhaps even survived at all."

At the beginning of 1924 the leadership of the Ukrainian Orthodox Church decided to publish its own organ devoted entirely to church matters, but because at that time the Church did not yet have the necessary funds, the Publishers of the *Ukrainian Voice* agreed to publish this organ at its own cost, providing that the Consistory appoints the editor, and the publication costs will be covered by the U.V.

The *Ukrainian Voice* published *Vistnyk (The Herald)*, the official organ of the Ukrainian Orthodox Church in Canada at its own cost until 1954, a period of over 30 years. This was indeed a great sacrifice made to the Church for throughout the first 25 years the *Ukrainian Voice* was obligated to subsidize the publication of *Vistnyk* with its meager income. This was done out of a deep sense of national obligation, considering that matters of the Church are an important part of the total Ukrainian cause" (*Ukrainian Voice*, № 30-32, 1970).

UKRAINIAN VOICE AND THE UKRAINIAN SELF-RELIANCE LEAGUE (S.U.S.)

■ From the very beginning the *Ukrainian Voice* advised that national and social responsibilities be stressed in the education of Ukrainians in Canada. Numerous educational, theatrical and choral groups were organized

for this purpose. Ukrainian women began to organize women's associations. The *Ukrainian Voice* helped to establish the oldest Ukrainian national organizations in Canada—the Ukrainian Women's Association of Canada (CYK), the Ukrainian Self-Reliance League (USRL), and the Canadian Ukrainian Youth Association (CYMK). Its editors, Myroslaw Stechishen and John Syrnick were ideologists and leaders of the Ukrainian Self-Reliance League, and its component organizations, CYK and CYMK. They devoted many pages to these organizations where the growth and activities were discussed with interest and encouragement for greater endeavours and success.

With the support of the *Ukrainian Voice* near the end of 1926 the various women's organizations were unified into a single new organization, the Ukrainian Women's Association of Canada (CYK) under the leadership of Olga Swystun and from 1927 Savella Stechishin. She was a contributor to the *Ukrainian Voice*, on women's role in the homeland and in the community, for many years. A year later, towards the end of 1927, the Ukrainian Self-Reliance League was founded, an organization which unified the Institutes, the Ukrainian Women's Association of Canada (CYK) the Canadian Ukrainian Youth Association (CYMK) and later the Ukrainian Self-Reliance Association (USRL) and the Ukrainian National Homes Association. The main founder and ideologist of the Ukrainian Self-Reliance League (USRL) was the editor of *Ukrainian Voice*, Myroslaw Stechishin. For this reason the goals and activities of the *Ukrainian Voice* and the Canadian Self-Reliance League became closely intertwined. The *Ukrainian Voice* became the official organ and mouthpiece of these organizations, advocating self-reliance and disseminating these ideals among the Ukrainians in Canada.

UKRAINIAN VOICE IN UKRAINE AND DIASPORA

■ The *Ukrainian Voice* upheld the rights of Ukrainian people in political and legal matters in Ukraine and in countries where they lived. In particular it sharply criticized and condemned the politics of the occupants of Ukrainian lands, Poland, Romania, and Communist Moscow for the terror they perpetrated upon the Ukrainian people. An outcry of protest echoed from the pages of the *Ukrainian Voice* in response to the untold atrocities committed by the Communist regime in Ukraine: the genocidal famine in 1932-1933 in which over 7 million people died; the extermination of Ukrainian intelligentsia; the staged trial in 1929-1930 at which 45 leading intellectuals, including the academician Serhii Efremov were accused of being members of the fictitious organization, the "Union for the Liberation of Ukraine", the assassination of two key Ukrainian political leaders, Otaman Symion Petlura in Paris in 1926 and Colonel Evhen Konovalts in Rotterdam in 1938. This litany of terror registered on the pages

of the *Ukrainian Voice* is indelibly carved into Ukrainian history forever to be condemned by succeeding generations.

The freedom of the press in Canada allowed the *Ukrainian Voice* to confront injustice and to clearly articulate the will of the persecuted Ukrainian people in subjugated Ukraine.

Before the Second World War the *Ukrainian Voice* promoted the unification of various Ukrainian groups into the Ukrainian Canadian Committee (now Ukrainian Canadian Congress). The editor Myroslaw Stechishin was a member of the first Presidium of the Ukrainian Canadian Committee. His successor, John (Ivan) Syrnick was the Vice-President of this organization for many years. He contributed much to the creation of another organization which united all Ukrainians of the world—the World Congress of Free Ukrainians (CKVU), now the World Congress of Ukrainians (CKU). His "Credo" proclaimed at the First World Congress of Free Ukrainians 1967 in New York became a guiding light of many young Ukrainians born in the Western World.

During the Second World War, when Ukraine's archenemy, the Soviet Union joined the Western Allies and thus became an ally of Canada, the *Ukrainian Voice* steadfastly stood in defense of Ukrainian people, protesting against the Soviet as well as against the Nazi terrorism on Ukrainian soil in spite of the fact that some Canadian leaders did not approve of this criticism levied against the Soviet Union, claiming that because it joined forces with the allies in the struggle against the common enemy German Fascism, it was an ally and a friend. Nevertheless, the *Ukrainian Voice* strongly supported the allied war effort, the freedom of all people and 40,000 Ukrainian Canadians served in the Canadian armed forces.

After the end of the Second World War almost the entire world was infatuated with the Soviet Union and anyone exposing the truth about this "ally" was not generally heeded nor appreciated. Disregarding popular opinion the *Ukrainian Voice* published memoirs and articles written by former victims of this "prison of nations". I. Shkwarok, Semen Pidhainy, Mykola Prychodko, Ivan Bahriany, Olena Zvychainy, Dmytro Doroshenko, Dmytro Solovey, Ivan Piddubny, Colonel Volodymyr Kedrovsky, Dr. Dmytro Doroshenko and others described the terror experienced by the Ukrainian people and by other nations enveloped by this "evil empire," called the Soviet Union which was welcomed as an ally and friend by the free world.

As already mentioned, the *Ukrainian Voice* during the postwar years actively supported endeavours of Ukrainian organizations to become united in Canada as the Ukrainian Canadian Committee. It also endorsed the efforts and purpose of the Pan-American Ukrainian Conference (1947) and it supported the work of the Ukrainian National Rada (Congress) in exile in Western Europe to unite all Ukrainian political parties in the West.

In the postwar period the *Ukrainian Voice* suffered many losses. Taras D. Ferley (MLA) the first head of its publishing company died in 1947 and in November of that year its long standing editor and ideologue Myroslaw Stechishin died. The literary scholar, critic and editor of the volume *Kobzar* by Taras Shevchenko, Leonid Biletsky passed away in 1955, and in 1950, Peter Woycenko, the administrator who guided the *Ukrainian Voice* from its very beginning, died. He was followed by many other co-workers, co-editors and other dedicated contributors. And finally, in 1972 the third of its long standing and influential editors, John Syrnick, died. Somehow these great losses were borne by the people devoted to it but the *Ukrainian Voice* continued to survive.

After assuming administrative duties in 1972, the Rev. Ivan Tkachuk Thatcher purchased an adjacent pharmacy building in the spring of 1973, thus providing more space for the Newspaper's book store and Ukrainian Gift Shop. In the fall of this year the Publishers of *Ukrainian Voice* purchased the newspaper *Canadian Farmer* and its American publication *Vil'ny Svit* (Free World) which were published independently until the end of 1981 when they merged with the *Ukrainian Voice*, thus making the *Ukrainian Voice* the oldest Ukrainian newspaper in Canada.

THE EDITORS, CO-EDITORS AND CORRESPONDENTS

■ The point of view, the content and quality of newspapers are determined by the editor, co-editors and correspondents. The *Ukrainian Voice* was fortunate that during the first 62 years of its existence it had three editors who were either its originators, as was Wasyl Kudryk, or ideologues of the community it served, as was Myroslaw Stechishin, or one who grew up under its guidance and continued its work, as did John Syrnick. The first editor Wasyl Kudryk (later a priest of the Ukrainian Orthodox Church and editor of its organ, *Vistnyk (The Herald)* provided it with its ideological foundation, its *raison d'être*. Succeeding editors augmented and expanded this basic ideology in reaction to new events and problems which were always mirrored in its editorials.

After John Syrnick's death in 1972 the succeeding editors (with the exception of Mykhailo Hykaway and Ivan Palamarchuk) were less associated with the Ukrainian Self-Reliance League (USRL) community of which the *Ukrainian Voice* was the organ. Each one of them. Dr. Yuri Mulyk-Lucyk, Dr. Bohdan Martynowych, Mykola Hnatiw, Roman Kowal, Anatol Kurdydyk, Oleksander Royik. Petro Danyliuk. Yuri Mokriy, Ludmilla Pavenska and especially Mykola Hryn attempted to understand the obligations of the *Ukrainian Voice* toward the Ukrainian Self-Reliance League and its responsibilities toward its readers. The present Editor, Maria Bosak continues the traditions established by her predecessors.

Although it is not possible to mention all the co-editors, we must name those who throughout long years devoted their time and energy in order that this paper fulfill its mandate and purpose. Savella Stechishin was a contributor for many years as well as the editor of the women's page, "*Dovkola Domu*" (Around the Home), and the section devoted to the Ukrainian Women's Association of Canada. Natalia Kohuska also edited this section as well as the section of the Canadian Ukrainian Youth Association, "*Didus Naum*" the children's page, later "*Viddil dlia molodi*". Besides working as its accountant, Ol'ha Woycenko produced an annotated index to the *Ukrainian Voice* which was printed on its pages for over 25 years and later published as an 8 volume work entitled *Annals of Ukrainian Life in Canada*. Cornellius S. Prodan, employed by the Manitoba Agriculture, contributed over 500 articles of information for farmers and helped to resolve their problems.

Other co-editors were Orest Zherebko, Polinar Nowak, Oleksa Hay-Holowko, Danylo Lobay and Honore Ewach, who edited the section "*From the Kingdom of Knowledge and Learning*". Dr. Petro Tenianko helped Prof. Leonid Biletsky to edit the last volume of *Kobzar*. Stepan Woly nec began a separate literary section in 1957 and edited it until his death in 1969 when it was continued by Ivan Bodnarchuk and Mykola Hnatiw. Oleksander Royik, Dr. Roman Romanowych, Petro Danyliuk and Ludmila Pavenska complete this list of people through whose efforts the *Ukrainian Voice* appeared unflinching every week.

We must mention too, the correspondents and contributors (many are no longer with us) who, over the years, have enriched the pages of the *Ukrainian Voice*: Theodore Humeniuk, Dmytro Yanda, Colonel Bohdan Panchuk, Dr. Levko Faryna, Prof. Wasyl Ivanys, Maria Adamowska, D. Hunkewych, Ivan Danylchuk, Petro Svarich, Wasyl Kazaniwsky, Illia Kiriak, Semen Kowbel, M and Peter Krypiakewych, M. Kumka, W. D. Lysenko-Tulevtriw, Michael Luchkovich, Dr. Mykyta Mandryka, Michael Petriwsky, Wasyl S. Sklepowych, Dr. Isidore Hlynka, Ivan Loboda, Wasyl Buriaynyk. Emma Woly nec, Theodora Hawrysyshyn, Ivan Humeniuk, Ol'ha Zawisliak, Andrii Melnychuk, Andrii Pawlyk, Maxim Pasichniak, Wasyl Sarchuk, Andrii Sokoliw, Judge J. R. Solomon, Judge Michael Stechishin, Julian Stechishin, Kost' Telychko, Felix Tesarski, Anna Figus-Ralko, Dr. Roman Rakhmanyi-Oliynyk, Pavlo Yaworsky, Wasyl Chumer, Dr. M. I. Kindrachuk, Dr. Yar Slawutych, Stepan Yaworski and Mykola Switucha. Included in this group are well-known Dr. Semen Sawchuk, Dr. W. Sluzar, Protospyter Dr. P. Sametz, Proto. Ivan Mayba, Proto. Ol. Chomiak, Protospyter Tymofyi Minenko, Very Rev. Dr. Stepan Yarmus. the Rev. Yar Puk and many others.

ADMINISTRATORS AND OTHER EMPLOYEES OF *UKRAINIAN VOICE*

■ As we write about the editors who determined the thematic content and thrust of the newspaper, it behooves us to mention the administrators who often struggled during financial difficulties to secure the finances necessary to pay for the essential newsprint and to provide salaries for the staff. Those who bore this burden were Taras D. Ferley, the first administrator; Petro Woycenko, who held this position for 43 years, many of which were years of Canada's worst economic crisis; John H. Syrnick who worked simultaneously as editor and administrator. Next came Theodora Hawrysyshyn and after her John Tkachuk-Thatcher, who expanded the publishing company by purchasing the adjacent building and the newspapers *Canadian Farmer* and *Viln'y Svit*. After Ivan Palamarchuk, and Andrii Pawlik arrived at the critical moment when it was necessary to pay off debts incurred by the aforementioned purchases. He also saw that the printing technology was outdated and he introduced the Publisher to the computerized system. To finance the debts and to pay for the computerization he organized a fund raising drive which brought over 400,000 dollars. One can safely say that Andrii Pawlik saved the Publisher of the *Ukrainian Voice* from bankruptcy in the 1980s. After Andrii Pawlik's death Felix Tesarski continued his work, and was in turn followed by Mykola Hryn who was both editor and administrator until he died. At this point George Duravetz took over, and when he left, Anastasia Belbas Koropas assumed administrative duties followed by administrator Ludmila Yacenko.

It is impossible to list all the printers, assistants and other employees who worked at the *Ukrainian Voice* during the last 100 years; we will, however, remember those who worked the longest. Those who assisted with administration were Ol'ha Woycenko, Anna Figus-Ralko, Theodora Hawrysyshyn, Ol'ha Zawisliak, Sonia Pelech and others. The printers who are no longer with the *Voice*, Wasyl Batysky, H. Blok, H. Uhryniuk, M. Zawisliak, Pawlo Holinka, Liubomyr Saliak. Dmytro Harapiak and Myroslaw Stelmashchuk.

THE PRESIDENTS OF THE PUBLISHER OF *UKRAINIAN VOICE*

■ As stated at the beginning of this survey the Publisher of the *Ukrainian Voice* from the very beginning was the Ukrainian Publishing Company Ltd. (which later became the Trident Press Ltd.) The first President, Taras D. Ferley was succeeded by the lawyer, Yaroslav W. Arsenych who remained president until he was appointed Judge of the County Court in 1947. Later presidents were the Judge John R. Solomon, Dr. Pavlo Zakus, Archpresbyter Dr. Semen W. Sawchuk, Andrii Pawlik, Protopresbyter Timofy

Minenko, Dr. Ihor Mayba, Anna Figus-Ralko, Protopresbyter Dr. Stepan Yarmus, Fred Mykytyshyn and currently the president is Sonja Bejzyk.

THE PUBLISHING ACTIVITY OF THE UKRAINIAN VOICE

■ In addition to publishing the newspaper, the Publisher of the *Ukrainian Voice* issued annual calendar-almanacs (a total of 65 books from 1915 to 1980) as well as hundreds of books and pamphlets. It also reprinted numerous out-of-print and unavailable works and literary classics which the public wanted to read.

The extent of this survey does not allow the listing of all items released by this Publisher at its own cost during the last 90 years. We will only mention the most important publications, namely works of educational, historical and political nature, and works reflecting Ukrainian Canadian life. Starting with the publication of an historical novel, *Kudejar* by M. Kostomarow in 1921. The Publisher made the following works available to its readers: Ivan Shkvarko's *Proklenaiu* (I curse), a diary of an Ukrainian political prisoner; Dmytro Doroshenko, *Moyi Spomyny pro davnie mynule 1901-1914* (My memoirs of the distant past); Mykola Prychodko, *Na rozdorishzhiakh smerty* (On the crossroads of death); Olena Zvychaina's *Selianska sanatoria* (The village sanatorium) and *Myrhorodsky yarmarok* (Myrhorod fair), both last books are about the artificially produced famine in Ukraine in 1932-33; Danylo Lobay's, *Neperemozhna Ukraina* (Invincible Ukraine) and *Za viyasnenya polozhennya na Riadianskiy Ukraini* (An explanation regarding the situation in Soviet Ukraine); W. Sichynskyi, *Ukrainskiy tryzub i prapor* (Ukrainian Trident and Flag); Dmytro Solovey, *Holhota Ukrainy* (Golgotha of Ukraine) and *Rozhrom Poltavy* (Destruction of Poltava); M. Starycky, *Karmeliuk* (an historical novel); Stepan Wolyneec, *Predvisnyky i Twortsy Lystopadovoho Zryvu* (Forerunners and initiators of the November Uprising); Colonel Wolodymyr Piddubnyi, *Slidamy Zhyttia* (Along the paths of life) Memoirs; Ol'ha Woycenko, *Inshyi svit-inshi dni* (From a traveller's notebook); Ludmila Ivchenko, *Nasha ne svoya zemlya* (Our land, but not our own) a trilogy; Roman Rakhmanny, *Na 50-iy paraleli* (Along the 50th parallel) articles and commentaries 1959-69 and *Na porozi druhoho pivstolittia* (On the threshold of the second half century), talks given at the Canadian Conference of the Ukrainian Self-Reliance League, Toronto, April 16, 1967; and at the Conference of the Manitoba Branch of the Ukrainian Self-Reliance League at St. Andrew's College in Winnipeg, November 10, 1968, and *Ne slovom yedynem* (Not by word alone), a dialogue; Mykhailo Petrowsky, *Magichne misto* (Magical town), a novel about the life of Ukrainian settlers in America; Dmytro Tiahnyhorei, *Rozbiynyk Ivan Pushkar i inshi opovidanya* (The bandit Ivan Pushkar and other tales); *Koroleva rozbiynykiw* (The queen of bandits);

and *Kozatske sertse* (The Heart of a Kozak); Honore Ewach, *Holos zemli* (Call of the Soil); Wasyl S. Sklepowicht, *Hory howoriat'* (The mountains speak), a tribute to Ukrainian pioneers; Dr. Michael Ewanchuk, *Istoria Ukrain's'koho poselynnia v okolytsi Gimli* (History of Ukrainian settlements in the Gimli area); Petro Svarich, *Spomyny 1877-1904* (Memoirs); Oleksa Hay-Holowko, *Smertel'noyu dorohoyu* (Along the road of death), in two volumes, and *Yeem dzvony ne dzvonyly* (For them bells did not toll), about the famine in Ukraine, 1932-1933; M. Strutynska, *Daleke sblyz'ka* (The distant close-up); Ol'ha Woycenko, *Lytopys Ukrainskoho zhyttia u Kanadi* (Annals of Ukrainian life in Canada) in 8 volumes. This annotated index to the *Ukrainian Voice* provides resumes of news items, articles and essays printed from 1910-1979. It is an important reference tool for research in the history of Ukrainians in Canada and in Ukraine during the period indicated. Another important publication and the Publisher's crowning glory is the 4 volume *Kobzar* of Taras Shevchenko, edited and annotated by the noted scholar, Dr. Leonid Biletsky.

This list is just a small part of this Publisher's history; the total output consists of many other publications such as the Ukrainian Canadian Congress, "A Review of Half A Century of Leadership" by Dr. P. A. Kondra, about the activities of Ukrainians in Canada and providing the much needed information about Ukrainians in Canada and Ukraine.

And so, during the 100 years of existence, the *Ukrainian Voice* printed on its pages hundreds, perhaps thousands, of works by Ukrainian writers, scholars, artists and clergy, as well as reminiscences and other articles by many of its readers, especially by the pioneers who have contributed so much to the history of Ukrainians in Canada and to the history of Ukrainians in general.

When this colossal pioneering work was begun 100 years ago, the people at its helm were inspired by obstinate and selfless energy and by an aim to achieve great deeds through this newspaper. The publication of the *Ukrainian Voice* was then, and should continue to be an endeavour with the same lofty vision which fostered healthy feelings of national dignity and self-respect. The same lofty vision for the future which united the "Ruthenians", "Galicians", "Bukovinians" and "Austrians", their countries separated by conquering neighbours and years of oppression, into a distinct group in Canada called "Ukrainians", with a distinct over-a-thousand-year heritage. The same lofty vision which will lead Ukrainians in Canada as a distinct, vibrant group in the new Millennium.

The *Ukrainian Voice* gave our community an awareness of tasks and responsibilities which were realized: the establishment of Ukrainian Institutes, the rebirth of the independent Ukrainian Orthodox Church, the creation of Ukrainian national organizations—the Ukrainian Self-Reliance League of Canada which encompassed the Ukrainian Women's

Association of Canada, the Canadian Ukrainian Youth Association, the Ukrainian Self Reliance Association and the Union of Ukrainian Community Centres, which later contributed much to the realization of the Ukrainian Canadian Committee, now the Congress, and later to the formation of the World Congress of (Free) Ukrainians.

Much has changed since the establishment of the *Ukrainian Voice*. The climate of our era (Zeitgeist) has changed, and so have the people. This is sad to acknowledge that the generosity of the Ukrainian Canadian community has fallen below what it was 50-60 years ago. But the cultural and educational level of our community, its state of organization and the sphere of its influence in Canadian life, is much wider, more visible and authoritative.

Along with rebirth of the Ukrainian Nation there is a rebirth of new challenges for the *Ukrainian Voice* as the oldest Ukrainian newspaper, weekly, in Canada and as a most reliable source of information about Ukrainians in this country.

What are the goals and responsibilities of the *Ukrainian Voice* for the future? The responsibilities should be unswerving: to follow the same path forged by its founders those first visionary and dedicated leaders at the beginning of the 20th century; to assist in cultivating our culture, our language, our faith, our traditions and all that the eternal Ukrainian spirit has created over countless centuries of our history; to defend all that contributes to the well-being of Ukrainians all over the world to cultivate feelings of pride in Ukrainian heritage, and to encourage Ukrainians to help each other and especially to help Ukraine and her people who are struggling with serious economic difficulties while we maintain a free, democratic, ideologically and economically strong, our new homeland, Canada.

And so, as weeks go by the *Ukrainian Voice* is in step with its people here and in Ukraine, convincing the world that Ukraine is gaining in strength and that she will survive.

Over the years the *Ukrainian Voice* helped Ukrainians in Canada and the diaspora to keep Ukraine alive in their hearts and to live with the belief in her freedom and in invincible spirit. Each week it spoke to its readers in their mother tongue and encouraged them to work for the good of the Ukrainian cause because it believed that the time will come when the Ukrainian people will be independent and free.

The *Ukrainian Voice* executed its obligations and responsibilities with the dignity of a nation-building newspaper in Canada. For this it deserves our homage and our respect.

Authored in Ukrainian by *Petro Danyliuk*.

Translated by *Olenka Negrych*.

Editing & Typing by *Dr. P. A. Kondra*.

Scanning, formatting, layout and cover of this brochure by *M. Pavenski*.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

UKRAINIAN VOICE

842 Main St., Winnipeg, MB R2W 3N8
tel: (204) 589-5871

Renew or Subscribe Today!

PLEASE ENTER MY SUBSCRIPTION FOR:

- 1 year 2 years
\$40.00 **\$75.00** (GST included)

Foreign subscription: **\$70.00** CND; USA **\$50.00** (US)

- Enclosed is my cheque payable to "Ukrainian Voice" for \$ _____
 First time subscriber Renewal Gift

Name _____

Address _____

City /Prov./ Postal Code _____

Phone number () _____

Please enclose your label from "Ukrainian Voice".

CHANGE OF ADDRESS TO "UKRAINIAN VOICE"

Name _____

Address _____

City /Prov./ Postal Code _____

Please enclose your label from "Ukrainian Voice".

Please allow 4-6 weeks for processing!

William Wsiacki
WPW VIDEO
Ukrainian Voice Weekly 1910 - 2000
HEADLINES
90 Years of the
Ukrainian Voice Weekly 1910 - 2000
TIME: 77 MINUTES

